

ادبیات کودکان و نوجوانان
(جلد نخست)

ادبیات برای کودکان

دکتر مسعود سرحدی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد امیدیه

سرحدی، مسعود، ۱۳۴۵.

ادبیات کودکان و نوجوانان / مسعود سرحدی.

بهبهان: هوتران، ۱۳۹۹. ۱۷۸ ص.

ISBN:978-622-96912-0-5

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

ج. ۱. ادبیات برای کودکان - ادبیات کودکان و نوجوانان

PN ۱۰۰۹

۸۰۸/۰۶۸

۶۱۴۵۵۶۳

مسعود سرحدی

ادبیات کودکان و نوجوانان (جلد نخست)

ادبیات برای کودکان

تألیف: دکتر مسعود سرحدی

طراح جلد: مریم آهوز

حروفچینی و صفحه‌آرایی: محبت زمانی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۹۱۲-۰-۵

حق چاپ محفوظ است.

انتشارات هوتران

بهبهان، خیابان شهید آصفی، نرسیده به چهارراه شهید منتظری، پلاک ۵۴۱

تلفن: ۰۶۱۵۲۷۲۲۹۳۶

hootran.publish@gmail.com

فهرست

۱	یادداشت
۳	پیشخوان

پاره‌ی اول

(کلیات ادبیات کودکان)

۷	مقدمه
۸	ادبیات چیست؟
۸	کودک کیست؟
۱۰	ادبیات کودکان چیست؟
۱۰	ضرورت ادبیات کودکان
۱۰	اهداف ادبیات کودکان
۱۲	ویژگی‌های ادبیات کودکان
۱۵	پیشینه‌ی ادبیات کودکان در ایران

پاره‌ی دوم

(ادبیات کودکان با نگاهی به روانشناسی کودک)

- بهره‌ی اول ادبیات دوران شیرخوارگی (۰ تا ۲ سالگی / دوره‌ی نوزادی) ۲۶
- بهره‌ی دوم ادبیات دوران پیش دبستانی (۳ تا ۶ سالگی / دوره‌ی نوپایی) ۴۴
- بهره‌ی سوم ادبیات دوران دبستانی (۷ تا ۱۲ سالگی / دوره‌ی نونهالی) ۶۹

پاره‌ی سوم

(پیوست‌های ادبیات کودکان)

- قصه‌گویی برای کودکان ۱۰۹
- شعرخوانی برای کودکان ۱۱۸
- مصورسازی کتاب کودکان ۱۲۱
- صفحه‌آرایی کتاب کودکان ۱۲۸
- نقد ادبیات کودکان ۱۳۶
- نشریات ویژه‌ی کودکان ۱۵۸
- نام بعضی نقرات ۱۶۳
- نام بعضی ناشران آثار کودک ۱۶۸
- آبشخورها ۱۷۱

یادداشت

عشق به شعر و قصه و ادبیات کودکان از همان خردسالی تا حالا که شناسنامه‌ام بزرگسال شده همراه من بوده است. پنجاه سال پیش هنگامی که زنگ تعطیلی دبستان دهخدا می‌خورد خیلی سریع خود را به روزنامه فروشی «حاج شکرالله بهبهانی» می‌رساندم تا رفیق کودکی‌هایم «کیهان بچه‌ها» را ملاقات کنم. همینکه در بین مجلات بزرگ ورزشی چشمم به هیکل کوچکش می‌خورد گویی تمام دنیا را به من داده‌اند. صبر نداشتم که به خانه برگردم. همانجا در پیاده‌رو می‌نشستم و با عطش تمام تصاویر و شعرهایش را مانند شیر تازه می‌نوشیدم.

و این داستان هر هفته‌ی من با کیهان بچه‌ها بود.

چند سالی پیش از انقلاب، یک قصه‌گوی مکتبی به نام «حسین اسلامی» هر هفته قصه‌ی پرکشش و جذابی از زندگی پیامبران را چنان مهیج تعریف می‌کرد که بسیاری از کودکان مانند من را جذب مسجد «سبزپوشان» بهبهان کرده بود. همه‌ی ما برای زمان قصه‌گویی او لحظه‌شماری می‌کردیم. یادم هست یک روز که منتظر او بودیم، متولی مسجد خبر داد که ایشان به خاطر بیماری از آمدن معذورند. غافل از اینکه هیچ چیز مانع ما برای شنیدن قصه نبود. همه‌ی بچه‌ها راه افتادیم به سمت منزل قصه‌گو که در انتهای کوچه‌ی روبه‌روی مسجد قرار داشت و آنقدر سر و صدا و الحاح و اصرار کردیم تا ایشان را با سر و روی عرق کرده و تن تب‌آلود به مسجد کشاندیم تا بر ایمان قصه بگوید.

انقلاب که شد در شهرستان هر مسجدی کتابخانه‌ی کوچکی راه افتاد. بیشتر کتاب‌های کودکان قصه‌های مذهبی بود. من از چند کتابخانه کتاب تحویل می‌گرفتم و پس از خلاصه‌نویسی به شیوه‌ی قصه‌گویی آن‌ها را برای بچه‌های هم‌سن و سال محل تعریف می‌کردم. یکی از اتاق‌های متزلزل شده بود کلاس قصه‌خوانی. هر جلسه، کیهان بچه‌هایی را که خوانده بودم به عنوان جایزه به شاگردان منضبط می‌دادم.

تا اینکه معلم ادبیات شدم و از قضا تدریس ادبیات کودکان نصیبم شد. درسی که به آن عشق می‌ورزیدم و بیش از دانشجویان از آن لذت می‌بردم. در چند سالی که درس «ادبیات کودکان و نوجوانان» را برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه آزاد اسلامی و مریان مهد کودک ارائه می‌کردم، کلاس‌ها را به صورت کارگاه نقد و بررسی شعر و قصه‌ی کودکان اداره می‌کردم. همیشه دوست داشتم تجربه‌های خود را مکتوب کنم متها توفیق رفیق نبود. تعطیلی دانشگاه‌ها به خاطر ویروس کرونا و خانه‌نشین شدن اجباری، با همه‌ی تلخی، برای من موهبتی به همراه داشت تا در این فرصت مغتنم یادداشت‌هایم را بازبینی و تدوین کنم و این مجموعه را برای تدریس ادبیات کودکان فراهم آورم. تا که قبول افتد و چه در نظر آید.

در نگارش این کتاب علاوه بر پژوهش و ثبت تجربیات شخصی به سراغ کانون پرورش فکری کودکان رفتم و از آگاهی‌های بی‌دریغ خانم‌ها نسرین محسنی، نسرین بازیانی، فاطمه حسن‌نسب، فاطمه جوکاری و ناهید مهران‌نیا در تخصص‌های مختلف بهره‌ی کافی بردم.